

БИОГРАФИЧНИЯТ ПОДХОД – СТРАТЕГИЯ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА ПРОПУСКИ В ЛИТЕРАТУРНИТЕ ЗНАНИЯ

Маргарита Терзиева

Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ – Бургас, 8010 България, mater@abv.bg

THE BIOGRAPHICAL APPROACH: A STRATEGY TO OVERCOME GAPS IN STUDENTS' LITERARY KNOWLEDGE

Margarita Terzieva

Prof. Dr Assen Zlatarov University, Burgas 8010, Bulgaria, mater@abv.bg

ABSTRACT

The paper deals with a modern educational strategy used to enhance learning in the academic subject of Children's and Young Adults' Literature taught to philology students at Prof. Dr Assen Zlatarov University in Burgas. It includes an analysis of the results of a survey carried out during an examination at the end of the semester.

Key words: writer's biography, elements of biographical approach

В подготовката на студентите от хуманитарните специалности често на младите хора се налага да влязат досег с различен тип биографии на автори, които изучават – художествени, научнопопулярни, научни, академични. Знанията за личностите, свързани с тези биографични данни, имат определено познавателно значение: информационно – разполагат с данни за твореца, неговите убеждения, еволюция на художествените възгледи; нравствено-естетическо – формират субективна оценка за въпросния автор, при нужда го използват като критерий за собствените си интелектуални и морални постижения; комплексно – подпомагат както образователните, така и индивидуалните им нагласи.

Биографичният метод е част от литературното обучение на студентите от филологическите специалности и намира отражение във всяка академична дисциплина, съобразно нейната специфика. Ще проследим неговите проекции в проверката на знанията по учебния предмет „Литература за деца и юноши“ – в Университет „Проф. д-р Асен Златаров“ в Бургас той се изучава във втори курс в общ блок от 30 лекции за специалностите „Българска филология“ и „Педагогика на обучението по български език и история“. При провеждането на писмен изпит очакванията за знанията относно автора, свързани с този метод, са: биографични данни – раждане и смърт; семейна среда; детски години; образователна и възпитателна среда; религиозни и нравствени възгледи; творческа история на произведенията му и т.н. С оглед на съвременните методи на обучение, все по-често се налага тестовата проверка на знанията, в която биографичните данни заемат сериозно място.

През януари 2013 година на студенти от двете специалности беше възложено попълването на два теста, идентични по трудност и съдържание. Те бяха изпълнени от почти еднакъв брой изпитани – 32 души от специалност „Българска филология“ и 33 души от „Педагогика на обучението по български език и история“. Данните ще представим в табличен вид, а коментарът ще следва непосредствено след тях.

Табл.1 Посочване националност на писателя от три възможни избора

Писател, националност	Верен брой отговори от всички възможни	% верни отговори
Феликс Залтен – австриец	18/ 33	54,54
Джеймс Крюс - германец	9/ 32	27,9

“Подвеждането“ при втората група и по-ниските резултати идват от английското звучене на името на единия писател; доминирането на немската литература за деца и юноши в първия случай кара студентите автоматично да направят избор в нейна полза, но това е частично правилен отговор – литературата е немскоезична, а по националност авторът е австриец.

Табл. 2 „Узнаване“ на автор по биографични данни (три възможни избора)

Биографични данни на...	Верен брой отговори	% верни отговори
Томас Майн Рид	23/33	70
Джон Роналд Толкин	15/32	46,8

Датите за раждане и смърт – 1818-1883, принадлежат на Т.М.Рид и са неразделна част от биографичните данни за този автор, поднесени в лекцията за създатели на приключенски романи. Те са разпознати от 70% от студентите, като малцина са се подвели от името на друг автор на приключенски четива – К.Май. Сравнително по-малък брой – 46,8% - са познали автора на „Властелинът на пръстените“ по биографичните му данни: 1892 – 1973. Грешката вероятно се дължи на обстоятелството, че друг от посочените като възможен отговор автори – Ерих Кестнер – има сходни биографични данни: 1899 – 1974.

Табл.3 Самостоятелно назоваване националност на посочен в теста писател

Писател, националност	Верен брой отговори от всички възможни	% верни отговори
Роалд Дал – английски писател с норвежки произход	7/32	21,8
Рафаел Сабатини – английски писател с италиански произход	1/32	3,1
Селма Лагерльоф – шведска писателка	2/33	6
Емилио Салгари – италиански писател	6/33	18,1

Всички гореспоменати автори са разглеждани в лекционния модул в различни теми: “Приказен роман“, „Приключенски роман за юноши“, „Английска литература за деца и юноши“. Биографичните им данни са поднесени по достъпен за аудиторията начин, като националността им задължително фигурира сред тях. Резултатите обаче показват явно непознаване на тези данни. Така например за повечето студенти Роалд Дал е английски писател, но според други е френски, канадски, шведски, австрийски (по 3,12%); Рафаел Сабатини – италиански автор, Селма Лагерльоф – францужойка (15,1%), германка (9%), австрийка (3%), а Емилио Салгари – испанец (21%). Отново водещо за студентската аудитория е звученето на името, а не знанията от лекциите или собственият прочит на книги от този автор.

Табл.4 Откриване името на писател чрез негов псевдоним (самостоятелно назоваване)

Псевдоним на писател	Брой верни отговори	%
Асен Коларов (Асен Разцветников)	14/33	42,4
Хенрих Голдшмит (Януш Корчак)	3/33	9
Никола Станев (Емилиян Станев)	10/32	31,2
Джон Грифит (Джек Лондон)	4/32	12,5

Ако може да се говори за някаква тенденция, българските писатели са по-добре „разконспирирани“, защото по-голям брой студенти са отгатнали техните псевдоними. Като цяло обаче резултатите са незадоволителни и подсказват недостатъчна мотивация за подготовка по академичната дисциплина.

Табл.5 Посочване името на писател чрез негов герой

Герой	Брой верни отговори	%
Алиса	14/33	42,4
Снежанка	12/33	36,3
Пипи Дългото чорапче	21/33	63,6
Винету	14/32	43,7
Мечо Пух	21/32	65,6
Капитан Немо	14/32	43,7

Свързването на личността на писателя с ключов за неговото творчество герой също подсказва интересни изводи: оказва се, че детските персонажи са далеч по-познати на студентите от тези на приключенските романи например, при че хронологично последните трябва да са по-разпознаваеми за тях. Най-слабо „известна“ като авторски персонаж е Снежанка – приписват на героинята създатели на приказки като Ш.Перо и Х.К.Андерсен, което говори за контаминиране на жанрови модификации на приказката по еkleктичен начин и „програмирано незнание“, заложено още от детските години.

Табл.6 Посочване името на писател чрез негово произведение

Произведение	Брой верни отговори	%
„Мечо Пух“	7/33	21,2
„Тошко Африкански“	6/33	18,1
„Човекът - амфибия“	1/33	3
„Мартин Идън“	2/33	6
„Около Луната“	2/33	6
„Хрониките на Нарния“	14/32	43,7
„Граф Монте Кристо“	10/32	31,2
„Магьосникът от Оз“	11/32	34,3
„Стършел“	4/32	12,5
„Бамби“	5/32	15,6

Посочването на името на автора чрез негово известно произведение се оказва по-трудна задача и отново доказва затвърдилото се убеждение, че детските четива са по-популярни от юношеските, защото юношеството не е активна възраст за четене – поне от настоящата студентска аудитория. Най-разпознаваемо произведение е „Хрониките на Нарния“ на К.С.Луис, а най-слабо познато – „Човекът-амфибия“ на Ал. Беляев.

Табл.7 Знание за биографични данни, показано чрез различни подходи

Задача	% на изпълнение
Посочване националност на писателя	41,22
„Узнаване“ на автор по биографични данни	58,4
Назоваване националност на писател	12,25
Откриване името на писател чрез негов псевдоним	27,5
Посочване името на писател чрез негов герой	49,2
Посочване името на писател чрез негово произведение	19,16

Ранжирането на получените данни позволява подреждането им в следната йерархия:

-58,4% - най-добро е овладяването на данни за година на раждане и смърт на писателя;

-49,2% - персонажът е добра провокация и условия за запаметяване името на автора за сметка на самото произведение (само 19,16%);

-41,44 % - националността на писателя е от значение, когато не принадлежи към литература с утвърдени традиции, а към т.нар. „малки литератури“ на народи, които нямат широка рецепция в общеевропейския литературен контекст;

-27,5% - псевдонимът на писателя представлява интерес само за една четвърт от изследваните и не крие естетическа провокация за тях.

Преодоляването на познавателната и естетическата некомпетентност на бъдещите филолози ще бъде осъществено с помощта на самоподготовка – задачи, които студентът трябва да изпълни с помощта на справочен и хрестоматиен репертоар. (вж Приложението)

Събраният изследователски материал очертава необходимостта от прилагане на биографичния подход чрез конкретни стратегии в ученическата, а също и в студентска възраст (по отношение на хуманитарните специалности):

-комуникативна – знанията за автора са отправна точка за получаване на знания за епохата, историята на творбата, на културноисторическата ситуация; те засилват литературната компетентност;

- естетическа – формира се художествен критерий за многопосочно оценяване на сюжета и персонажната система, подплатено с определен запас от познавателна информация;

- психологическа – въвежда се някакъв алгоритъм при възприемане на творба, който задължително кореспондира със създателя ѝ; връзката „автор-творба“ става основополагаща за изпълнение на бъдещи литературни задачи.

Приложение

ПРОВЕРЕТЕ САМИ ЗНАНИЯТА СИ!

1. Запишете името на автора срещу страната, в която е роден и твори:

Джани Родари, Астрид Линдгрен, Морис Карем, Ерих Кестнер, Рьоне Госини, Лиман Франк Баум, Ханс Кристиан Андерсен, Ено Рауд:

Белгия –

Германия -

Дания –

Италия –

Естония –

САЩ -

Франция –

Швеция –

2. Открийте автора по заглавията на негови книги:

“Горски къщички”

“Кой с какво пее”

“Чи са тези крака”

3. Открийте автора на изброените по-долу произведения и посочете жанровете им форми:

“Трите мечки”

“Вълкът и козата”

“Старец и ябълки”

4. Напишете срещу всяко произведение името на неговия създател:

“Емил от Лънеберя”

“Емил и детективите”

“Приказка без край”

“Приказки точно така”

5. Подредете френскоезичните автори в колонка според хронологията на творческите им изяви:

Жак Превър, Морис Карем, Шарл Перо, Рьоне Госини, Антоан дьо Сент-Екзюпери

6. Открийте писателя по годината на раждане и смъртта му:

1805-1875 –

1824-1870 -

1854-1900 -

1865-1936 -

1907-2002 -

7. Посочете кой автор се крие зад литературния псевдоним:

Хелън Линдън Гоф –

Емил Ерцог –

Дороти Гладис Смит-